

Är introduktionstiden för nyanlända invandrare integrerande?

Av: Axel Halje

Vt-09

Handledare: Anders Neergaard

Abstract

In this essay my intention has been to investigate the introductional efforts provided for newly arrived immigrants and whether these efforts have an integrating effect. To work this out I have taken use of the theory about social inclusion/exclusion and also by interviewing six persons who are professionally experienced in these particular matters. I also explain the very concept of integration and further on the comparison between the interviewee's ideas in the matter, and the government's. The theory about social inclusion/exclusion arose in the 1970's and has since had an increasing impact in EU-context, which also has had an influence on Sweden. However, I have mainly approached the subject with reference to Ruth Levitas (1998) critical discussion about social inclusion/exclusion which makes the foundation of my analysis where I put the provided introductional efforts in comparison with these theories. Employment as a human right has by time more come to resemble employment as a human duty. Workfare – the duty of labour – has replaced the right to welfare. To get integrated you need an occupation. However, the interviewees confirm an occurrence of a defined way of work that does not fully match the reality of integration; integration in their eyes is something much more than just the right to employment. Many of the newly arrived have a history of education and professional experience, which they often are unable to benefit from. Those with education tend to set themselves up with an occupation more easily than those without. However, most of them still get positions in which they are over qualified. This is problematic because it considerably lowers the chances in the labour market for the non-educated group of immigrants. There is also an opinion that through motivation, and the ability to understand the importance of responsibility, people can make themselves more employable. This serves as a proof for a way of thinking that the newly arrived presumably lack these qualities. As a conclusion, the increasing absence of the redistribution discourse has a big impact on integration.

Förord

Först och främst vill jag rikta ett stort tack till min handledare Anders Neergaard som bidragit med kommentarer och goda råd under uppbyggnaden av denna uppsats.

Alla ni informanter som har deltagit, er medverkan har varit värdefull – tack.

Slutligen vill jag tacka Michelle, mina vänner – särskilt Mackan och Tjompa - samt min familj för ert eviga stöd. Denna uppsats hade aldrig blivit av utan er.

Axel Halje

1. Inledning	1
2. Syfte	2
3. Metod	2
3.1 Urval	4
3.2 Etiska överväganden	5
3.3 Begrepp	6
3.4 Bearbetning av empiri	6
3.5 Förförståelse	7
4. Tidigare forskning och bakgrund	7
5. Teoretiskt perspektiv	10
6. Analys	12
6.1 Aktiverings politik	12
6.2 Från passivitet till aktivitet	14
6.3 Lågavlönade arbeten	17
6.5 Vi och dem	20
6.6 Språk	22
6.7 Boende	24
6.8 Omfördelning	25
7. Sammanfattning och diskussion	27
Källor	30
Intervjuguide	Bilaga 1
Informationsguide	Bilaga 2

1. Inledning

1975 antog Sverige integrationspolitik vars mål var att främja individens rätt att behålla sin kultur och sin identitet, vilket skulle främja integrationen. Länsstyrelsen företräder idag arbetet för de nationella integrationspolitiska målen som kan sammanfattas som: (1) Lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. (2) En samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund. (3) En samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt för olikheter inom de gränser som följer av samhällets grundläggande demokratiska värderingar och som alla oavsett bakgrund ska vara delaktiga i och medansvariga för (Länsstyrelsen, 2009).

Under 1990-talet ökade antalet flyktingar från bland annat forna Jugoslavien, Mellanöstern och Somalia till Sverige, vilket satte press på Sveriges integrationsarbete. Idag är det ett faktum att Sverige är ett etniskt segregerat land. Kamali (2005b) skriver att svenska förorter, som många andra europeiska länder, har en etnisk boendesegregation. Ämnet om integration är ett politiskt minerat område och har undvikits av politiker, kanske på grund av en rädsla att förlora väljare. Debatten om integration går att koppla till Ruth Levitas (1998) diskussion om social inkludering/exkludering.

Att integrationen inte fungerat helt och fullt gestaltas i maktpositioners avsaknad på minoritetspersoner och dessutom vissa områden som till stor del utgörs av arbetslöshet utgörs också av stor andel invandrare. Länsstyrelsen sätter upp mål för hur kommunerna skall arbeta med integrationen och kommunerna verkställer dessa mål. Vilka är insatserna som är tänkta att främja integrationen? Kamali (2006) menar att integrationen är ett misslyckande då man ser på invandrare som "de" som behöver integreras till den redan integrerade majoritetsbefolkningen, "svenskarna". Viljan att hjälpa och stödja "de andra" stjälp istället genom att förstärka ett "vi och dom"-tänkande, vilket paradoxalt nog gör integrationen segregande. Samtidigt finns det de som menar att SFI-utläringen är undermålig och att kravet på det svenska språket också är en paradox då man lättast lär sig det genom arbete som man inte får eftersom man inte kan språket tillräckligt bra (Kuusela, 2006). Forskare som Kamali (2006) talar om den strukturella diskrimineringen som en bidragande faktor till rådande segregation.

2. Syfte

Min avsikt är att med hjälp av intervjuer med integrationshandläggare undersöka de insatser som introduktionstiden innehåller och ifall de för den nyanlända flyktingen har en integrerande eller segregrande effekt. Anledningen till varför jag vill intervjua integrationshandläggare är för att jag vill ta reda på hur man arbetar med introduktion, integration och hur man tänker kring segregation. Det är också intressant att se ifall integrationsarbetet skiljer sig mellan kommuner. Kan det rentav vara så att de åtgärder som utgör integrationsarbetet i vissa kommuner har en segregrande effekt?

Jag har valt att avgränsa mitt undersökningsområde till nyanlända flyktingar. Det vill säga de som erhåller placering i kommunernas integrationsarbete under introduktionstiden.

- Hur arbetar kommuner för integration av nyanlända flyktingar? Vilka insatser görs?
- Vad innebär integration? Hur ser informanterna på dessa begrepp i förhållande till sitt arbete?
- Hur kan introduktionsarbetet förstås i förhållande till Levitas (1998) teori om social inkludering/exkludering?

Med hjälp av dessa frågeställningar kommer jag att diskutera hur introduktionens insatser har en inkluderande eller exkluderande inverkan.

3. Metod

I denna kvalitativa studie har jag använt mig av såväl teknisk utrustning som människor för att nå mitt resultat. Det är svårt att mäta hur jag som oerfaren frågeställare har ställt bra frågor eller inte. Emellertid fick jag hjälp av min handledare, Anders Neergaard att utforma frågor. Min studie grundar sig på intervjumaterial från ett antal personer som jobbar med integration av nyanlända invandrare. Anledningen till att jag använde mig av en kvalitativ studie är för att jag ville fånga upplevelser, åsikter och erfarenheter av begrepp som integration och exkludering ställt i förhållande till de insatser som görs under introduktionstiden. Eftersom jag hade för avsikt att undersöka individers tankar och åsikter lämpade sig en kvalitativ metod bra (Levin, 2008). Jag har sökt fånga deras egna upplevelser och reflektioner kring sitt arbete.

Intervjupersonernas yttranden har inte haft till uppgift att vara allmänna åsikter för dem som arbetar med introduktion utan skall visa vilka uppfattningar som finns. En orsak till varför jag inte valde en kvantitativ studie var för att det eventuellt skulle kunna uppstå dödtid mellan det att man skickar ut blanketter och att man får tillbaka svaren, och att det på så sätt skulle bli mer tidskrävande. Med hjälp av materialet från intervjuerna kommer jag att jämföra och analysera med befintlig forskning och litteratur.

Den intervjumetod som jag använde mig av var den semistrukturerade. Det betyder att intervjun delvis var strukturerad med ett antal på förhand utvalda frågor som intervjupersonen skulle besvara men också att det lämnades utrymme för personen i fråga att inflika åsikter, tankar, erfarenheter, kunskap och känslor; som skulle kunna vara till nytta för hela uppsatsen (Aspers, 2007). Semistrukturerade intervjuer är även bra om man som intervjuare är ute efter informationshämtning. Som intervjuare får man ut mer kvalitativ information genom att be intervjupersonen utveckla och förtydliga det svar som intervjupersonen ger. Jag gjorde detta bland annat genom att ställa följdfrågor på det som intervjupersonen själv tog upp (May, 2001). Som intervjuare såg jag till att styra intervjun så pass mycket att jag fick svar på de frågor jag hade ställt upp innan intervjun. I analysdelen använder jag mig av relativt långa citat för att ge en rättvis bild av intervjupersonens uttalande.

En anledning till varför jag inte väljer en kvantitativ metod är att den kan vara tidskrävande och som en effekt på det om något skulle gå fel i exempelvis i en enkätundersökning så är det svårt att rätta till det problemet. I en kvalitativ intervju kan begrepp och fenomen förklaras och utvecklas på plats för båda parter och jag kan dessutom utveckla och förbättra min intervjuteknik från gång till gång (Widerberg, 2002). Detta i sig kan ses som en svaghet i uppsatsen. Som intervjuare utvecklades jag från tillfälle till tillfälle. Först framåt de sista intervjuerna började jag känna mig mer trygg i rollen som intervjuare, och till exempel, hur jag skulle ställa följdfrågor, eller liknande.

En kvantitativ forskningsmetod lämpar sig bättre för att undersöka större populationer och inte när det gäller att fram data om individers åsikter eller tankar även om man inte ska vara alltför snabb med att särskilja de båda forskningsmetoderna åt (Levin, 2008).

En fördel med en semistrukturerad kvalitativ intervju är att man som intervjuare låter intervjupersonen i fråga svara med sina egna ord och synpunkter (May, 2001). Man får dock ha i åtanke att semistrukturerade intervjuer trots sin mer spontana förhållning till intervjupersonen ändå är strukturerad och på så vis även styrande. Min avsikt är visserligen att till viss mån styra samtalet en aning, åtminstone försöka hålla det inom ramarna för mitt arbets relevans.

Jag har valt att avgränsa mig till personer som arbetar med integration och är väl insatta i ämnet. Det hade visserligen varit mycket intressant att undersöka hur en invandrare upplever introduktionstidens insatser. För att inte tala om den egna upplevelsen, det hade varit oerhört spännande. Emellertid anser jag att den erfarenhet som jag efterlyser hos intervjupersonen är av större relevans för min uppsats.

3.1 Urval

Med hjälp av en semistrukturerad intervjumetod intervjuade jag sex personer vid fem tillfällen. Vid ett tillfälle var de två intervjupersoner. Av samtliga intervjupersoner arbetade fyra stycken med introduktion för nyanlända flyktingar. Resterande två arbetade med integration och var kunniga i frågan om integration. Av dem som arbetade med introduktionsarbetet var en person aktiv i en stor stad medan resterande arbetade i mindre städer. Min intention var att ta reda på om det fanns någon skillnad, och likhet mellan intervjupersonerna vad gällde åsikter, attityder, och så vidare. En ytterligare intention i urvalet av kommuner var kommunernas storlek för att se om det fanns eventuella skillnader eller likheter i introduktionsarbetet. Ålder, kön eller etnicitet är alla intressanta variabler som hade varit intressant att göra jämförelser mellan. Dock har jag valt att inte undersöka detta i denna uppsats då jag har valt att avgränsa mig till intervjupersonernas egna reflektioner och arbetserfarenhet. Jag har i den här uppsatsen framställt de intervjuade som könsneutrala för att garantera deras anonymitet (Vetenskapsrådet, 1999). Även om jämförelser mellan kön är en variabel som hade varit intressant att undersöka närmare så är det inte vad jag är ute efter i denna uppsats. Därför, för att kunna säkra intervjupersonernas anonymitet har jag valt att kalla dem "IP1, IP2" och så vidare. Detta är vad de kallas i bilagorna och vid citat i analysen. I den löpande texten kallar jag intervjupersoner även för informanter.

Varje intervju höll på i ungefär 1 timme, därefter analyserades och transkriberades de. Väl medveten om att en sådan företeelse kan hämma eller generera en person så var jag tydlig med att först och främst få tillåtelse att använda mig av bandspelare men också att ingen annan än jag själv skulle höra intervjun samt att jag, efteråt skulle transkribera den. Jag tror att de strukturerade frågorna med vilka jag kommer att inleda intervjun – frågor om ålder och arbete till exempel – kommer att ha en lugnande effekt på samtalet. Som jag har sökt förklara ovan så kommer jag på förhand ha några bestämda frågor – främst öppna frågor, det vill säga frågor där svaren ja eller nej inte är tillräckliga (jämför motsats: slutna frågor) - som skall ligga till grund för intervjun (Cajvert, 2003). Jag kontaktade intervjupersonerna via telefon eller e-post. Från första början var jag tydlig med uppsatsens syfte, intervjupersonernas anonymitet, användandet av bandspelare, rätt till att få ut uppsatsen samt att materialet inte skulle användas till något annat än min uppsats (Vetenskapsrådet, 1999). Alla intervjuer ägde rum på intervjupersonernas arbetsplatser, vilket jag såg som idealt då jag ansåg att intervjun nog skulle bli bäst när personen i fråga agerade i sin naturliga miljö. En intervjuguide utformades innan intervjuerna. Dock följde jag inte denna slaviskt eftersom, som jag tidigare nämnt, ville lämna plats för personen att tala fritt kring saker och ting.

3.2 Etiska överväganden

Jag har använt mig av Vetenskapsrådets (1999) fyra huvudkrav och etiska riktlinjer när jag har varit i kontakt med intervjupersonerna. De fyra olika huvudkraven är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Jag kontaktade intervjupersonerna via e-post eller telefon. När jag gjorde det berättade jag om min uppsats, vilken skola jag gick på och uppsatsens syfte. Därefter frågade jag om de ville ställa upp på en intervju. Jag förklarade att intervjun skulle ta ungefär en timme och att det var frivilligt om och hur länge de ville delta (Ibid. 1999). Jag gav informanterna såväl e-postadress som telefonnummer så de kunde återkontakta mig om de ville ställa upp på en intervju, eller om de undrade något. Andra saker som klargjordes innan intervjun var användandet av bandspelare. Eftersom jag hade för avsikt att spela in intervjuerna försäkrade jag mig redan innan intervjutillfällena att jag hade intervjupersonernas tillåtelse om det – jag förklarade även att det enbart var jag som skulle höra intervjuerna men att intervjun sen skulle transkriberas. Att intervjupersonerna var garanterade anonymitet klargjordes också från första början (Ibid.

1999). Jag tydliggjorde för intervjupersonerna att intervjumaterialet skulle användas till denna uppsats, och ingenting annat.

3.3 Begrepp

Med *integration* avser jag de insatser som görs för att inkludera nyanlända flyktingar (Dahlstedt, 2009).

Med flyktingar avser jag här på samma vis som Kuusela (2006) en invandrare som sökt asyl, fått uppehållstillstånd i Sverige och blivit kommunplacerad med hjälp av statlig finansiering.

3.4 Bearbetning av empiri

I mitt arbete har jag varit inspirerad av ett induktivt arbetssätt. Det vill säga – till skillnad från att arbeta deduktivt där teorin kommer först och forskningen därefter – att jag efter min forskning kommer att försöka generera fram teori ur data (May, 2001). Jag hade till en början ingen tydlig teori eller hypotes som jag ville pröva eller förkasta. Däremot hade jag något som jag ville undersöka, om introduktionsarbetet var integrerande, oavsett vilket resultatet skulle bli. Efterhand växte teorin om social inkludering/exkludering in och tedde sig högst väsentligt att använda sig av. Man kan därför anse att analysen har hög validitet eftersom jag har haft för avsikt att undersöka om introduktionsarbetet är integrerande och jag undersöker det jag haft för avsikt att undersöka (May, 2001). Tillförlitligheten är svår att bedöma eftersom jag inte har haft kontroll över urvalet intervjupersoner. Jag hörde av mig via e-post eller telefon till mina informanter, som jag hittade via olika kommunhemsidor, och fick därefter svar om de ville delta i uppsatsen. De informanter jag använde mig av är de som valde att ställa upp. Ett slumpmässigt urval hade kanske gett andra yttranden. Jag har inte haft för avsikt att försöka generalisera eventuella uttalanden utan jag vill snarare ge en inblick i och öka förståelsen för hur de som arbetar med integration och introduktion – de har olika titlar beroende på var de är verksamma – ser på: begrepp som integration; introduktionens insatser och slutligen, om introduktionen har en integrerande effekt.

3.5 Förförståelse

Jag har utifrån intervjuer med personer som jobbar med så väl introduktion som integration samt utifrån teorin om social inkludering diskuterat introduktionens insatser och om de har en integrerande verkan. Själv är jag född i Sverige av svenska föräldrar, jag har därmed ingen direkt erfarenhet om hur det är att leva som invandrare även om jag under kortare perioder i mitt liv för studiesyfte har bott i andra länder. Min utbildning på socionomprogrammet har förmodligen gett mig kunskaper som gör att jag poängterar saker som en annan person inte hade gjort. Analysen av materialet påverkas av mig som intervjuare. Den ömsesidiga påverkan som finns mellan mig och intervjupersonerna går inte att undgå. Vi reagerar på varandra, vare sig vi vill eller inte, och vi tillskriver en person egenskaper bara genom att kolla på den. Vi reagerar på de frågor som ges och de svar som fås och vice versa (Aspers, 2007). Jag färgas av min bakgrund i analysen och det var också jag i slutändan som valde vilka delar av intervjun som skulle tas med i uppsatsen vilket också gav mig tolkningsföreträde.

4. Tidigare forskning och bakgrund

I detta avsnitt kommer jag att presentera tidigare forskning och bakgrund. Detta gör jag genom att visa vilken forskning som finns och samtidigt ge bakgrund genom att presentera vad exempelvis Länsstyrelsen säger om introduktion och integration.

I Sverige hade vi, till skillnad från dagsläget, en assimileringspolitik för invandrare i Sverige. I korta drag går assimileringspolitiken ut på att hjälpa en invandrad person att lämna gamla kulturella vanor (språk, traditioner) och till fullo omfamna den svenska kulturen med allt vad det innebär. 1975 ändrades emellertid detta. Sverige började använda sig av en invandrarpolitik med två målsättningar: dels att bevara etnisk identitet och kulturarv, dels att ge invandrade möjlighet att delta i samhällslivet på samma villkor som den infödda befolkningen (Rauhut, 2007).

Integration betyder i sin enklaste mening en process där åtskilda enheter förenas och integration är resultatet av denna process (NE, 2009). Westin (1999) beskriver integration som "samhällets sammanhållning och medborgarnas delaktighet i majoritetssamhällets system för ekonomi, produktion, resursfördelning, politik och styre". Integration och segregation är

visserligen inte varandras motsatser (Rauhut, 2007) även om rumslig integration är motsatsen till segregation. Men minskad segregation leder inte nödvändigtvis till ökad integration. Social integration innefattar exempelvis medborgerliga rättigheter, skyldigheter och delaktighet i samhället - inte direkt var man bor. Emellertid kan minskad segregation ses som en viktig del för ökad integration. Känslan av tillhörighet till ett samhälle försvagas av den mångfacetterade segregationen (Kamali, 2006).

I regeringens skrivelse (2001/02: 129) skrivs det att introduktionen främst skall sträva efter att hjälpa invandraren att snabbast få bostad, reguljär sysselsättning, goda svenskkunskaper och möjlighet att bli delaktig i samhället. Emilsson (2008) konstaterar en rad brister i svensk introduktion. Främst är det den långsamma etableringen på arbetsmarknaden som läggs fram som det huvudsakliga problemet. Jämfört med andra europeiska länder har Sverige en mera kravlös introduktion. Andra länder har krav om språk- och samhällskunskap. Ett annat problem är det om SFI: Drygt 90 % av de nyanlända deltar i introduktionens SFI-utbildning. Av dessa är endast 27 % godkända 12 månader efter folkbokföring. Många avbryter dock utbildningen och detta ses som problematiskt.

Introduktionen är samhällets första insats för flyktingarna under deras första tid i Sverige (Länsstyrelsen, 2009). Målen för introduktionen är hjälp till självhjälp, utbildning och delaktighet i samhället. Det övergripande syftet skulle således kunna beskrivas som en underlättning för flyktingen att snabbt etablera sig i det svenska samhället. Vidare skall kommunerna upprätta individuella introduktionsplaner som genom åtaganden och förväntade aktiviteter skall reglera relationen mellan kommunen och den nyanlända.

Introduktionsprogram saknar i dagsläget tydliga krav och består endast av rekommendationer. Exempel på det är till exempel SFI, arbetspraktik, föreningsliv och annat. För barn till flyktingar söker man förbereda en förskolegång och skolverksamhet (Kuusela, 2006).

Introduktionen förklaras av Länsstyrelsen (2009) som alla nyanländas rätt till en individuell introduktion vars syfte är att underlätta för egen försörjning. Vanligtvis menar man de två första åren som personen är bosatt i Sverige. Emellertid kan denna tvåårsperiod – med anledning av individens alldeles särskilda bakgrund, behov och förutsättningar – både förlängas och förkortas. Kommunerna samordnar insatserna med exempelvis

Arbetsförmedling, näringsliv, skolor, landsting och frivilligorganisationer för att introduktionen skall bli lyckad. När man blivit beviljad uppehållstillstånd och blivit kommunplacerad påbörjas introduktionen.

Kommunernas främsta uppgift vid en "flyktingmottagning" är att under en tvåårig tidsperiod hjälpa flyktingarna tillrätta i det svenska samhället. Detta är möjligt tack vare en statlig finansiering (Kuusela, 2006). Hur kommuner utformar sina insatser skiljer sig från kommun till kommun. Anledningen till detta är att deras förutsättningar vad gäller arbetstillfällen, lediga bostäder, och näringsliv med mera skiljer sig åt så pass att det inte hade fungerat om de vore uppbyggda helt likartat. SFI, alltså svenska för invandrare, som det står för, är obligatoriskt i alla kommuner. Dock skall de nationella integrationspolitiska målen följas:

- 1.) Lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.
- 2.) En samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund.
- 3.) En samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt för olikheter inom de gränser som följer av samhällets grundläggande demokratiska värderingar och som alla oavsett bakgrund ska vara delaktiga i och medansvariga för (Länsstyrelsen, 2009).

Hur integrationsplaner och mål ställs upp skiljer sig väldigt mycket åt från kommun till kommun. De kommuner som haft tydligast formulering kring integrationsarbetet är de som varit delaktiga i de olika "satsningarna" från staten. Vissa kommuner har inte haft uppställda mål om vilken organisation som ska sköta integrationen och andra har så långt som möjligt försökt undvika användningen av begreppet då det genererar en "vi och de"-känsla som inte är bra för integrationen (Bredström, 2003).

Den svenska flyktingmottagningen är idag mer aktuell än den någonsin tidigare varit. Det är dock ett område som inte helt lätt diskuteras i media bland partier och politikerna. Det har också ifrågasatts huruvida den nuvarande integrationspolitiken hjälper eller stjälper integrationen (Kuusela, 2006).

Genom samverkan mellan olika organisationer och myndigheter skall den enskilde – i detta fall den nyanlände – etablera sig så att utanförskap och långvarigt bidragsberoende minskar

och för att samhället på ett bättre sätt skall kunna ta tillvara på tidigare, utanför Sverige, förvärvade kunskaper (Dahlstedt, 2009). Samarbetet mellan länets olika aktörer skall ligga till grund för främjandet av introduktionsarbetet, främst genom en snabbare etablering på arbetsmarknaden.

Sedan Integrationsverket lades ner 2007 har deras ansvarsområden förflyttats till andra aktörer (Emilsson, 2008). Migrationsverket ansvarar bland annat för beviljandet av uppehållstillstånd, vilket de alltid gjort, förmedlingen av introduktionsplatser i kommuner samt betalar ut statlig ersättning för flyktingmottagande till kommuner och landsting. Enligt avtalet får kommunen dels en årlig klumpsumma från staten - ca 560 000 -, dels en schablonersättning för varje individ: 116.300 för barn, 189.400 för vuxna, 69.900 för folk i pensionsåldern. Pengarna ska räcka i två år och täcka kommunens merkostnad för boende, uppehälle, SFI, annan introduktion samt den egna personalen (Zaremba, 2009). Länsstyrelsen skall se till att de som beviljats uppehållstillstånd ges en bra introduktion i det svenska samhället samt agera hörnsten i den regionala samverkan som regeringen försöker att ta fram (Emilsson, 2008).

5. Teoretiskt perspektiv

I boken *The inclusive society? Social exclusion and new labour* beskriver Ruth Levitas (1998) tre olika diskursmodeller som förklarar individers sociala utanförskap. Dessa diskurser använder Levitas sig av som modell när hon analyserar det brittiska partiet New Labour och deras politik kring inkludering och exkludering. De tre olika diskurserna om social exkludering är: RED – som står för redistributionist discourse, eller omfördelningsdiskursen - tar upp fattigdom som den ledande orsaken till varför de exkluderade är just exkluderade. En social inkludering sker därmed bäst genom omfördelning av resurser; vilket kan liknas vid den svenska välfärdspolitikens ambitioner (Schierup, 2003). MUD, eller den moraliska underklassdiskursen, betonar vikten av avsaknaden av moral som anledning till den sociala exkluderingen. Individen själv bär ansvaret och kan inkluderas genom en anpassning av värderingar och handlingsmönster till majoritetens ”standard”. SID, den sociala integrationsdiskursen, förklarar exkluderingen genom arbetslöshet; individen är exkluderad för att den saknar arbete. Social inkludering är synonymt med lönearbete. Levitas (1998) diskussion går dels att koppla till Junestavs (2004) diskussion om tre perspektiv som utgör arbetslinjen; kontroll- och disciplineringsperspektiv, självhjälp- och uppfostringsperspektiv

och rättighetsperspektivet. Även om dessa synsätt skiljer sig avsevärt åt så överlappar de varandra, och knyts samman i realpolitikens vardag (Neergaard, 2006).

Social exkludering har återfunnits i svensk politik och växte sig inte minst starkare under 1990-talets debatt om utanförskapet i de månggetniska förorterna runt om i landets storstäder. Argumentationen kring utanförskapet i svensk storstadspolitik visar såväl på fattigdom och brist på moral samt arbete, emellertid har fokus alltmer kommit att ligga på den moraliska anpassningen och arbetsplikten (de los Reyes et al, 2002).

I debatten om integration kan man dra tydliga kopplingar till Ruth Levitas (1998) diskussion om social inkludering/exkludering. Begreppet social exkludering har gjort sig frekvent förekommande inom EU:s arbetsmarknadspolitiska debatt. Inte mins på grund av den tilltagande polariseringen, och det växande utanförskapet i de europeiska städerna; den inkluderade majoriteten och den exkluderade minoriteten (Dahlstedt, 2009). Med begreppet social exkludering uppstår en bild där samhället är uppdelat i två delar, det inkluderade och det exkluderade. Vid sidan av det välordnade samhället, det vill säga i det exkluderade, finns fattigdom, ojämlikhet och konflikter. Det "inkluderade" samhället framstår på grund av detta som harmoniskt och ordnat.

MUD, SID och RED kommer i analysen förklaras närmare i förhållande till så väl introduktionens insatser som informanternas utsagor. Jag kommer att försöka använda mig av begreppen MUD, SID och RED för att analysera och strukturera analysen

6. Analys

I analysen kommer jag att undersöka introduktionens insatser, och om dessa är integrerande. Detta ställer jag även i förhållande till diskussionen om social inkludering/exkludering. Syftet är dels att genom informanternas utsagor visa motstridigheter och likheter mellan deras och exempelvis regeringens riktlinjer gällande begrepp som integration samt att visa vart diskussionen om nyanlända invandrares introduktion ligger. Detta gör jag genom att ställa diskursmodellerna MUD och SID mot introduktionens insatser. Eftersom dessa diskurser ofta kopplas samman i realpolitikens vardag (Neergaard, 2006) så kommer jag presentera dem löpande i texten. Informanternas uttalanden har olika ändamål i texten; exemplifiering är en av dem, men även nyansering. Slutligen skall jag med den empiri jag kommer att presentera diskutera huruvida introduktionen och dess insatser har en integrerande eller segregande verkan. Eftersom begreppet integration ständigt närvarar när man talar om introduktion så tänker jag föra olika informanters yttranden om detta i ljuset för att se om de överensstämmer med den aktuella introduktionsapparaten.

6.1 Aktiveringens politik

Arbetet har i Sverige fått en ny roll. Från att ha varit både en rättighet och en skyldighet har det successivt under det neoliberala samhällets etablering kommit att allt mer likna en skyldighet. Den arbetsmarknadspolitiska omsvängningen kan definieras som en politik där den "aktiverande" politiken för egen försörjning ersätter en politik för passivt "bidragsberoende" (Junestav, 2004). En sådan omställning, från passiv till aktiv kräver en rad åtgärder och insatser med syfte att förbättra den arbetslöses "anställningsbarhet" (Osman, 2006). Sett ur MUD är åtgärder av detta slag av vikt då de socialt exkluderades särskiljande ställning gentemot det inkluderade samhället beror på skillnaden i värderingar, kultur och moral (Levitas, 1998). Fenomenet bör förstås utifrån 1990-talets ekonomiska kris där såväl arbetslösheten som bidragsberoende ökade. Dessutom återfanns svaret - inte bara i Sverige utan även i den Europeiska unionen - i arbetsmarknadsdebattens "anställningsbarhet", vilket något hårdtagat innebär att: "individen själv [...] har ansvaret för sina framgångar respektive misslyckanden. För att få ett arbete krävs att individen har "rätt" egenskaper. Den arbetssökande måste vara anställningsbar. För att få fler i arbete krävs därmed en bred

repertoar av insatser för att förbättra inte bara de arbetslösa utan också de arbetandes "anställningsbarhet" (Dahlstedt, 2009; sid. 47).

Begreppet arbetsbrist har gradvist förändrats - med hjälp av de arbetsmarknadsskapande åtgärderna - till att allt mer bli en fråga om bristande anställningsbarhet. Fokus riktas mot arbetsmarknadens utbudssida till vilken man anpassar och motiverar de arbetslösa. De aktiverande åtgärderna har till uppgift att göra den arbetslöse, med hjälp av egen motivation, mer anställningsbar samt att genom en livslång lärandeprocess ständigt förnya sig själv där utveckling, initiativförmåga, flexibilitet och rätt förhållningssätt är nödvändiga egenskaper för att erhålla arbete (Osman, 2006). Detta ideal om den anställningsbara arbetaren växer även fram i den Europeiska unionen. Individen skall med hjälp av dessa åtgärder ta sig ur passiviteten och beroendet.

Länsstyrelsen (2009) skriver att de olika aktörerna som verkar i ett samhälle tillsammans skall, i samverkan med varandra underlätta för den nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden. Att stifta bekantskap med den svenska arbetsmarknaden ses som integration; ett stort problem med introduktionen är som Emilsson (2008) skriver, att den inte lyckas med just det.

Sedan 1990-talet har såväl borgerliga som socialdemokratiska regeringar mer konsekvent betonat arbete som en skyldighet. Workfare - vilket innebär arbetsplikts - förespråkas framför welfare - rätt till välfärd. Hotet om det tidigare nämnda utanförskapet ligger bakom tanken om skapandet av det subjekt som med egna krafter tar sig ur utanförskapet och går från problem till resurs eller okvalificerad till anställningsbar: "Koden för att släppas in i gemenskapen stavas flexibilitet, ansvarstagande, anställningsbarhet och entreprenörskap. De som besitter dessa "värden" släpps in, de övriga förblir satta på undantag" (Dahlstedt, 2009; sid. 65).

Den integrationspolitik som klubbades efter 1996 års invandrapolitiska utredning var enligt Kamali (2006) i själva verket en introduktionspolitik. De åtgärder som gjordes inriktades i huvudsak mot invandrarnas etablering på den svenska arbetsmarknaden, samt i det svenska samhället. Att få arbete kunde enligt detta synsätt betraktas som en lyckad integration. Följande informant menade att man kunde betraktas integrerad vid erhållet arbete. Emellertid,

till skillnad från diskursen om arbetslinjen och flykten från ”passiviserande bidrag” talar majoriteten av informanter om arbetets otillräcklighet i integrationen:

Denna regeringen, framför allt menar ju på att ehm, ett jobb, då är man inne, alltså, bara man får ett jobb, spelar ingen roll vilket, då är man inne i samhället. Då är man, färdigintegrerad. Men så ser ju inte jag det alls. Jag menar, det kan vara människor som, ja, allt från parkarbetare eller jobba i någon fabrik, städa eller vad som helst, va. Ja, de har ett jobb. Men träffar de någon på dagen? Nej, de kanske har ett ensamarbete. Är de då integrerade? Är de klara då? Ja det är för att de betalar skatt, och är självförsörjande, vilket självklart är jättebra. Men, upplever de sig själva som integrerade? Det kanske, vem har frågat det? Har de frågat dem, vad de känner? Är de, har de plötsligt lärt känna jättemånga svenskar nu, om det är det som gäller, eller vad... -IP3

Utöver arbetslinjen, som direkt kan kopplas till SID, kan man också utläsa någon slags osäkerhet över vad integration egentligen innebär. Dock kan man utläsa att enligt den här informanten räcker inte enbart arbetet till för att man ska integreras. De arbeten som uttalas i ovanstående citat är dessutom intressanta i förhållande till diskussionen Neergaard (2006) för kring en inkluderad underordning där invandrare främst får typiska arbetarjobb – se IP3:s exempel, fabriksjobb, städjobb och parkarbetare. Inkluderingen bör förstås ur en vertikal, hierarkisk över- och underordning, och där man som inkluderad underordnad besitter mindre makt än de överordnade.

6.2 Från passivitet till aktivitet

I en analys av propositionen Utveckling och rättvisa - en politik för storstaden på 2000-talet (Prop.1997/98: 165) visar Dahlstedt (2009) att fokus ligger på hur omvandlingen från passivitet och utanförskap skall vändas till aktivitet och deltagande; tillgången till arbete ter sig självklart som en lösning till aktivering. För att undvika onda spiraler med permanent utanförskap som utgång betonas arbetets betydelse för såväl individen som samhället i stort. Aktiverande åtgärder används för att öka individens anställningsbarhet eftersom det sägs minska risken för passivering (Osman, 2006). En informant berättar i citatet nedan att vissa saker, som exempelvis språket kan underlätta för den nyanlända att komma in i samhället:

Sen kanske det kan vara så, att vissa, vad kan man säga, att språket kanske är en väg in i ett samhälle och då kanske vi tycker att det är viktigt liksom, såhär att hjälpa dom att, att peppa dom och liksom, plugga och... Att man vet att vissa saker kommer ju att underlätta för dem.

Självklart är vårt mål med våra, att de ska bli självförsörjande ju. Och då, till viss del, måste man väl lära sig hur, hur det ser ut i samhället. –IP2

Med hjälp av språket kan individen lättare komma in i samhället. Detta kan tolkas som att det finns ett motstånd från samhället och att IP2, i detta fall, hjälper de nyanlända genom att betona vikten av att lära sig språket. Det finns också något om hur samhället ser ut som man måste lära sig för att nå målet; att bli självförsörjande. Detta ligger i linje med Levitas (1998) diskursmodell MUD och SID där ”de” behöver disciplineras till att lära sig något för att få komma in.

Samhället erbjuder insatser som individen förväntas ta del av och utnyttja. Schierup (2003) skriver emellertid att de enskildas skyldigheter gentemot samhället betonas extra mycket. Exempel på krav är kravet på motprestation vid erhållning av ersättningssystemen. Annan typ av motprestation kan vara acceptera ett nytt arbete utanför det arbete eller område individen tidigare har varit verksam, vilket i sin tur kan innebära acceptandet av löneförändringar, omskolning, förflyttning eller delta i praktikåtgärder. Med fortsatt referering till proposition 1997/98: 165 skriver Dahlstedt (2009; sid. 54) att "varje arbetslös bör ges ett "individuellt utvecklingsprogram" som ska ses som ett erbjudande till individen och inte en rättighet". Skyldigheten att aktivera sig för att undvika passivisering går återigen att urskönja. Följande citat om kontroll, som var unikt bland informanterna, tar upp läkarintyg som ett sätt hålla koll på de nyanlända:

Och det är inte lätt för dem, kanske en person som mår jättedåligt. Men då försöker vi att skapa en så trygg miljö för den här människan. Att ja, han får gå, eller hon får gå från lektionen om det blir för mycket och så vidare. Och sen har jag mycket samtal med dem vid sidan om, att man kanske inte ska störa grupperna och så vidare. Nej, och sen är det några problem så har vi alltid samtal. Så det är en väldigt bra närvaro på Sfi. Och den där reducerar vi, för det är inte samma regler som, det är ute i arbetslivet. Har du till exempel sex korta frånvaror, sjukdomar, och får ut dem från början då kan man ju misstänka att det här bara för att de inte orkar, inte har lust och så vidare. Och då, gäller läkarintyg från första dagen. Så, vi har ju väldigt hårda regler, så att säga, men jag tycker det, att det funkar. –IP6

I ovanstående citat kan man också läsa om disciplinering och att ha koll på de nyanlända om man misstänker att ”de inte orkar eller har lust”. Det kan förstås i relation till MUD om ”de” inte ”orkar” och till SID att de behöver gå på Sfi. Eftersom nyanlända löper stor risk att

hamna i utanförskap (Emilsson, 2008) behöver denna grupp på ett tidigt skede motiveras till att söka meningsfull sysselsättning och öka sin anställningsbarhet. Bland annat genom individuella handlingsplaner där skyldigheterna och rättigheterna för individen stadgas. Här blir diskursmodellen SID relevant eftersom den fokuserar på de nyanländas exkludering i form av arbete. ”De” skall uppmuntras till arbete, eftersom det främjar inkludering. Det går också att läsa detta som att ”de” behöver disciplineras och styras. Detta ska inte enbart förstås utifrån SID utan även MUD eftersom dessa skyldigheter och rättigheter behöver stadgas i individuella handlingsplaner. IP4 talar om höga krav och, som koppling till Emilsson (2008) tidigare i detta stycke, om att i ett tidigt skede bli en del av arbetsmarknaden.

[...] vi borde ha en massa ingångsjobb, det har man ju nu men det funkar inte riktigt. Den nya regeringen införde ju instegsjobb, heter det, men där, där man. Man kanske inte måste ha, det är ju samma vi har den här stigmatiserande bilden på boende. Och det är väl klart, om man bor i en villa vid havet så ser ju allting annat kasst ut. Men det betyder ju inte att man inte kan bo på andra sätt. Alltså, det finns kanske, möjligheter att avancera, men alltså människan kan ju bo på många olika sätt och arbeta på många olika sätt. Man skulle kunna tänka sig att man började med enklare jobb, bara för att komma in [...] Det är normalt, man behöver göra det för då lär man sig. Och alltså, vi, vi har liksom lite svårt att tänka så praktiskt. Och jag säger, att vi skulle kunna skapa en massa jobb, här i det här samhället, vi skulle kunna ha jättemycket servicearbeten. Vi har inte den synen här i Sverige, det är inte tillåtet, men det skulle vara ett sätt för människor att komma in i samhället, börja träffa svenskar, prata, få kontakter, få ett annat jobb sen. Det är så man liksom, avancerar, i sin karriär och i sitt liv. Det ena ger det andra, och du måste få det ena först. Annars sitter du bara och väntar, jaha, och sen kommer det inte. Så, det finns jättemycket möjligheter. Och det skulle man kunna ha som en del introduktionen, att få, att man får jobba också. –IP4

IP4 presenterar i ovanstående stycke en, bland informanterna, ovanlig tanke om att mer än vad man gör inkludera arbete i introduktionen. Istället för att sitta och vänta bör individen aktiveras genom ingångsarbete. Genom att börja med enklare arbeten kommer individen in på arbetsmarknaden menar IP4. När individen är i arbete träffar den svenskar, får kontakter och kan därefter avancera. Det verkar finnas en tanke om att de nyanlända behöver lära sig att dels arbeta, men också att genom arbetet lära sig saker av de svenskar de träffar, för att på så vis kunna avancera till ett annat jobb. Här går det dra kopplingar till SID och MUD. Det går även dra paralleller till Neergaards (2006) diskussion om en inkluderad underordning. De nyanlända tar enklare jobb – serviceyrken, som IP4 kallar dem – för att bli en del av

arbetsmarknaden. Det finns en stor problematik med att tolka tillgång till arbete som inkludering eller integration eftersom det döljer ojämlika förhållanden mellan individer och/eller grupper.

6.3 Lågavlönade arbeten

Som man kan läsa i Rapport Integration (2002) är många av de arbeten som invandrare får lågavlönade. De nyanlända med hög utbildning får något lättare arbete än de utan, vilket stöds av flera informanter. Dock hade en informant en intressant tanke kring just detta där ”kvalitéer” som både kan påvisas – utan språkkunskaper – och kvalitéer som efterfrågas förenklar vägen till arbete:

Sen har du ju, de som har lättast för sig egentligen, det är ju de i mittengruppen, de med yrkesutbildningar. För det är många gånger rent faktiska kunskaper som du kan visa. Så det... Det är faktiskt lättare, tror jag, som yrkesman, alltså i ett hantverksyrke, är det snabbare att gå vidare till ett jobb, än för en högutbildad –IP5

Föreställningen om att tillgång till arbete, oavsett inkomstnivå, är lika med integration har länge präglat svensk integrationspolitik. Arbete innebär makt över sitt liv, och makt över livet innebär en möjlighet till att förverkliga sina drömmar. Kamali (2006) menar att detta är slöseri med humankapital; Sverige har många civilingenjörer som kör taxi eller jobbar på restaurang. Detta är knappast en självvald position utan snarare ett påtvingat arbete långt under ens egen kompetens för att kunna överleva. Ställt i förhållande till majoritetssamhällets grupps lägre utbildningsnivå inom samma område kan man definiera detta som en maktfråga. Kamali skriver vidare att om arbete hade varit nyckeln till integration och om arbete innebär makt över sitt eget liv så ”[...] borde ingen försöka få ett bättre liv, högre inkomster, ökat politiskt inflytande, delta i föreningslivet” med mera (Ibid, 2006; sid. 363). Sett ur ovan skrivna diskussion om slöseriet på humankapital blir följande citat från en informant intressant.

Nej, jag tänker på det att vi har ju tagit emot väldigt många högutbildade, måste jag säga. Och att det är jätte, alltså, några av dem vill ju jobba med det [tidigare utbildning, yrke], fortsätta arbeta inom det. Men, det är mycket svårare än vad jag någonsin hade trott att få dem [invandrare] till att få de jobben. För att, arbetsgivaren, språket, arbetsgivaren ställer gigantiska krav och är inte jätteintresserad. Det är ju mycket enklare att få ett jobb som inte är så jättehögt kvalificerat –IP2

Motstånd i form av okunskap eller ovilja att hjälpa till från arbetsgivare, företag, eller hyresvärdar sågs av informanterna som jobbiga hinder för integrationsarbetet. I staden där föregående informant verkade hade ingen nyanländ, så vitt informanten mindes, fått jobb inom samma yrke som den haft i hemlandet. Samma problematik upplevde de flesta informanter. Det exemplifierar diskussionen om hur utbildade tar arbeten som de egentligen är överkvalificerade för. Detta motstånd är dessutom intressant i förhållande till nästa citat:

Dels så är det, att jag tycker inte om det begreppet [integration] överhuvudtaget. Jag, egentligen skulle jag säga att det finns inget som är integration. Det som finns är mänskliga förhållningssätt. Och de förhållningssätten blir väldigt tydliga så klart när man möts med olika bakgrunder och olika förutsättningar och så vidare. Och då måste man välja; hur förhåller jag mig till det här? Så det, i så fall skulle man säga att integration är fråga om val, som både den som kommer och den som är där måste göra i det mötet –IP4

Detta yttrande går att koppla till MUD eftersom den nyanlände väljer, och är således själv ansvarig, hur den vill förhålla sig till integrationen. Om en individ är exkluderad innebär det att personen har gjort fel val. Dock kan man fråga sig om den nyanländes val har samma betydelse som arbetsgivarens – för att koppla till citatet av IP2.

Integrationsverket (2006: 03) beskriver att introduktionsdeltagare, likt konsumenter bemöts utifrån en servicetanke, att genom nyttjandet av den verksamhet de erbjuds skaffa sig det liv de vill ha (Ibid; 2006; sid. 21). Genom citatet nedan kan vi förstå integration som det samspel som sker mellan individen och samhället.

För mig är det en ömsesidig policy; att man förstår alltså... det är samspel mellan individen och samhället, samspel mellan olika individer också. Att bo och leva i harmoni, respektera under det här, alltså demokratiska gränser, vad jag har rätt till, att vara mig själv, utan att alltså kränka någon annans rättigheter. Det är inte liksom att jag ska vara som alla andra. Utan, jag ska vara mig själv; om jag har en annan religion eller annat trossamfund, eller lever på ett visst sätt – det är min egen sak [...] jag har rätt liksom alla andra att alltså, få rätt information, att veta vad det [samhället] handlar om, ta del av det alltså. Rättigheterna som finns i samhället; rätt till arbete, rätt till bostad och alla andra rättigheter som alla andra invandr... invånarna har... det som är viktigt, alla har rätt att arbeta och försörja sig, om det... det som man själv är kunnig på. –IP1

Informanten talar om ett harmoniskt samhälle där individer, oavsett trosuppfattning eller livsstil blir respekterade. Dessutom tillägger informanten att; alla har rätt att arbeta och försörja sig på det som man själv är kunnig på.

Ett konstaterande i Rapport Integration (2002) är att ökad sysselsättning inte, åtminstone inte på kort sikt, ger utdelning i form av ekonomisk standard. Om man tänker på framtida boendesegregationen i ljuset av tidigare nämnda arbetsplikt ter sig situationen sig något problematisk. Samtliga informanter nämner också arbetet som nyckeln till delaktighet och valfrihet - både vad gäller val och bostad men också i självförverkligandet. Vidare kan man läsa att det är svårt att se hur segregationsprocessen som delar upp boenden efter socioekonomiska resurser och etnicitet skall kunna brytas om ökad sysselsättning bland boende i utsatta områden inte leder till ökade inkomster (Ibid. 2002). En informant uttalar sig om att det är en väldigt hård arbetslinje samt att arbetet inte är allt:

Jag arbetar och är självständig, har ekonomi. Men om jag blir inte respekterad så det tjänar ingenting. Alltså, av mina kollegor, och av det samhälle som jag bor, eller mina grannar, förstår du vad jag menar.[...] Själva arbetet, det är inte hela bilden, men det kan hjälpa mig att bekommen att vara självständig ekonomisk, men inte självständig överallt [...] Arbetet är viktigt, det är första steget, men det är inte hela steget. Det hjälper mig att etablera mig. Men det hjälper mig inte att, alltså utforma mig, och det som jag vill bli helt och hållet. -IP1

Detta uttalande poängterar en hel del viktiga saker. Arbetet är viktigt, framför allt för att etablera sig, men det är inte allt. Att integration är mer än bara arbete var något de flesta informanter på mer eller mindre likartat vis uttryckte. Informanten talar om att det är första steget, frågan är vad som är följande steg. Neergaard (2006) ger ytterligare en dimension till inkludering- och exkluderings-diskussionen: Istället för att enbart tala om det horisontellt förstådda inkluderade och exkluderade, det vill säga, inne och delaktig eller ute och utanför, så tillägger han ett vertikalt över- och underordnat perspektiv. Mer specificerat innebär det att en nyanländ utan arbete är såväl exkluderad som underordnad. Nyanlända får oftast lågavlönade arbeten och blir därför inkluderat underordnade.

Emilsson (2008) skriver med hänvisning till Integrationsverket (2002, 2004b, 2005) att få personer under introduktionstiden har kontakt med arbetslivet, får sin utbildning validerad eller fullföljer svenska för invandrare. Eftersom introduktionen skiljer sig mellan kommuner

är det dessutom avgörande var personen bosätter sig huruvida introduktionen blir individanpassad. Faktorer som fattigdom, om man utgår från Levitas (1998) diskussion om RED och social exkludering, återfinns inte i Emilssons diskussion. Snarare kan man urskilja en diskurs där statens alltför omhändertagande roll har skapat bidragsberoende och utanförskap.

6.5 Vi och dom

Det finns en etablerad bild i Sverige – och resten av Europa – där den vita, privilegierade överordningen kontrollerar såväl makt som materiella resurser (Bredström, 2003). Faktorer som korståg, kolonialism, slaveri och en tid präglad av nationalism och nationsbygge ligger till grund för en syn på ”oss själva” och ”de andra”. ”De” behöver integreras till ”oss”. ”Vi” är redan integrerade i förhållande till ”dem” som ”[...] på grund av sitt ’underskott’ är icke-integrerade och i behov av integrationsinsatser” (Kamali, 2006; sid. 365). ”Svenskar” är redan integrerade och ”invandrare” behöver integreras med hjälp av ”svenskarna”. På så vis kan man säga att integrationspolitiken är en politik för de andra. Genom att utgå ifrån att ”de” är annorlunda är integrationen redan misslyckad (Kamali, 2006). Detta går att förstå i förhållande till MUD där ”de andra” är exkluderade och skiljer sig från ”oss” och gör det eftersom de är annorlunda. Dessutom kan man se paralleller till SID och att ”de andra” behöver ”svenskars” hjälp att integreras på grund av att de saknar kunskap om hur man kommer in i ett samhälle. Följande informants uttalande går i linje med MUD.

Ja, och jag menar, hade man haft fler handläggare så hade vi inte behövt att hade problem. Jag tror inte det, jag tror absolut inte det. Och jag kan ju säga det att jag märker ju ibland det att, det händer ju att det kommer folk från större stad och flyttar in hit. De som gillar det här att, vad ska jag säga, att man ser dem och att man har koll på dem, väldigt strikt i regler, de stannar kvar, inga problem. De tycker det är jättebra. Men det finns de som åker ganska så snabbt härifrån. För de tycker inte om att ha det här systemet. Och det är väl också lite glida, för det finns det ju överallt, va. Och det är ju lättare att glida då kanske i Större stad än vad det är här, och att kunna komma undan och så vidare. Men jag tror, jag tror att vi hade haft bra mycket mindre problem om vi hade haft fler folk som hade kunnat ta hand om...-IP6

IP6 beskriver här hur det kan vara lättare i en mindre stad att ”hålla koll” på de nyanlända samtidigt som det tvärtom i större städer är lättare för de nyanlända att ”glida”. Det var denna

informant ensam om att uttrycka. Om det hade funnits fler som kunde "ta hand om", eller styra, "dem" hade det varit mindre problem.

Kadhim (2006) beskriver socialtjänstens övertagande av flyktingmottagningen som en del av försvårandet av integrationen. Anledningen till att socialtjänsten tog över flyktingmottagningen var att man med reformen under mitten av 80-talet för ett nytt flyktingmottagningssystem, ville sänka kostnaderna. Man bestämde sig därför för att nyttja den redan etablerade socialtjänsten i kommunerna. Detta ledde emellertid till ett "omhändertagandeperspektiv" som stämplade personer med invandrarbakgrund som hjälplösa (Kadhim, 2000).

Länsstyrelsen (2009) skriver att de lokala överenskommelserna som är av betydelse för integrationsarbetet och vilka aktörer som deltar i detta, skiljer sig åt mellan kommunerna. Dock är syftet det samma; att genom samordnade insatser hjälpa individen att utifrån sina förutsättningar, snabbt komma in i samhället (Ibid, 2009). Fel fokus ligger på integrationspolitiken; istället för att fokusera på de institutionella och strukturella sammanhang som sätter upp hinder för integrationen läggs ansvaret på "de andra" (de los Reyes, et al, 2003). Att "de andra" beskylls för utanförskapet stämmer överens med Levitas (1998) diskursmodell MUD.

Jag tycker en lyckad integration är när man kan vara den man är, försörja sig själv och ta del av och påverka samhället. Det är för mig en lyckad integration, det är det. Och den säger ingenting om språkkunskaper i min värld, eller ålder, eller kön eller någonting. Det spelar ingen som helst roll, utan det som spelar roll är att man kan ta del och påverka och kan försörja sig själv. För jag tror att det ger, det ger människor möjligheter att vara en vuxen människa, fristående. Jag tror att det, det är för mig en lyckad integration. Och jag tror inte det är bara de som kommer som behöver integreras, det tror inte jag. -IP4

Den bild som IP4 beskriver är något mer nyanserad än en hård arbetslinje. Sista meningen är dock intressant eftersom IP4 menar att inte enbart "de" borde integreras. Detta går i linje med MUD om att "de", i detta fall de nyanlända, är annorlunda.

Informanterna är överens om att bemötandet är oerhört viktigt för en nyanländs integration. Att se en persons kvalitéer, att se en person som kan tillföra, inte se personen som ett offer.

Följande informants uttalande, tillsammans med flera andra informanternas liknande yttranden, exemplifierar detta men också att det bör ställas krav på individen:

... det är alltså, om folk känner sig, inte att de är en börda utan de är en tillgång. Att man bemöter en människa för en människa. [...] De har olika erfarenheter alltså. Några som har bekanta, eller har gift sig, eller kommit hit. Några som har fått tortyr och en massa hemskheter som de har upplevt och levt i odrägliga förhållanden innan de kom hit. Och det här, bemötandet är viktigt att man möter dem och sen man gör klart för dem, alltså vad som gäller här. Det är det här...[...] Att det inte blir en omhändertagandesyn, utan en mänsklig syn. Så man ser människa som människa; du har vissa rättigheter men det krävs vissa saker av dig också...-IP1

Bilden av flyktingen som ett offer – konstruerad av socialtjänstens tidigare ansvar för flyktingar – verkar IP1 helst vilja lämna. I Integrationsverkets rapportserie (2006: 03) belyses handläggarnas roll, som förr var omhändertagande och nu har bytt skepnad till ett arbetsmarknadsperspektiv. De nyanlända som skall introduceras skall uppmuntras till delaktighet, och det personliga ansvarstagandet, som betonas, sägs frodas vid krav på motprestation. Vilket också kan utläsas av IP1:s uttalande: ”du har vissa rättigheter, men det krävs vissa saker av dig också”. Om man beaktar syftet med att ”uppmuntra till delaktighet” och det ”personliga ansvaret”, är det då tecken på att den nyanlända saknar dessa egenskaper? Om det är så vittnar det om att det finns en vilja att anpassa individen till det arbetsmarknaden. Sett ur MUD är det för att individen inte vill arbeta och den oviljan behöver åtgärdas.

6.6 Språk

Hinder för introduktionen som lyfts fram av såväl Rapport Integration (2002) men även informanterna är den bristande samordningen under Sfi:n. Att undervisningen skall varvas med praktik - alltså, ske parallellt - är något man enligt informanterna både vill och försöker göra. Emellertid konstaterar informanterna att det är svårt att samverka med aktörer, i detta fall näringslivet samt lokala företag - som motsätter sig samarbete och visa stor ovilja. Detta påstående stöds i Rapport integration (2002; sid. 170). Ett annat hinder för introduktionen anses vara hälsobekymmer vilket ligger bakom flertalet avbrutna Sfi-utbildningar. Traditionell Sfi lägger vikten vid att individen först skall lära sig svenska – vilket sägs

möjliggöra för individens inträde i samhället (Rapport Integration, 2002). Emellertid har detta synsätt utgått från omgivande samhället, inte den enskilde individen. De insatser som görs i samband med Sfi:n har enligt IP5 oklar effekt på själva integrationen:

Vi gör en insats nu till exempel och vi tittar på våra aktiviteter som läggs in. Så det är SFI med introduktion heter det idag [...] Och sen till det ligger det alltså att de får arbetsmarknads- och samhällsinformation, praktik, mycket studiebesök, och liknande ut, i samhället så. Hur mäter du resultatet av det? Det ända vi kan mäta är betyg i SFI:n. Och vi kan mäta hur många som går till fortsatta studier och arbete. Det är vad vi kan mäta. Det övriga är väl för att vi tror på att människor behöver det [...] vi kan inte mäta resultatet, nu. Utan det är nåt på sikt. Och det är, det är ett dilemma för alla sådana här insatser som sker. Så att säga, mjuka värden –IP5

Sfi:n som är ett obligatoriskt inslag i alla kommuners introduktionsarbete betraktas många gånger som viktigt. Inte mins för att just invandrares dåliga språkkunskaper ofta lyfts fram som ett av de största problemen för integrationen (Zaremba, 2009). Maciej Zaremba (2009) skriver i en artikelserie att språkproblematiken inte alls hade behövt vara så stor. Därefter ger han exempel på verksamheten Paragona som lär ut svenska – bland annat – till polska läkare på högst sju månader med slutmålet att den polska läkaren skall kunna ge lika god vård som en infödd, svensk läkare. Han lyfter fram problematiken med SFI-undervisningen; exempelvis att man i samma SFI-grupper undervisar svenska åt, det må vara, analfabeter från Somalia som akademiker från Iran. Vidare skriver Zaremba (2009): ”När vi tar för givet att en skolform anpassad för skoltrötta tonåringar i Täby är den bästa för irakiska korpraler och etiopiska läkare – vittnar det om vår passion för likabehandling – eller kanske vår arrogans?”. Det Zaremba tar upp går att koppla till MUD där ”de” tros vara i behov av likadana insatser trots att deras förutsättningar är helt olika. En informant i en större kommun signalerade om just denna, eventuella, språkproblematik, som Zaremba (2009) och flera andra informanter menar skulle kunna tänkas uppstå i en mindre kommun:

Men de försöker ju att lägga det på den nivån att de gör olika grupper och tar de som är väldigt svaga i en grupp och jobbar lite mer med dem, nej men det har inte varit lätt det ska jag i ärlighetens namn säga. För man har verkligen fått kämpa för att, vi måste ändra på de här situationerna. Vi kan inte ha en som är analfabet som sitter i samma grupp och en som på väg att gå över till C-nivå. –IP6

6.7 Boende

Enligt RED är fattigdom den grundläggande orsaken till social exkludering. Fokus läggs på strukturella och samhällseliga processer som orsaker till varför den sociala exkluderingen kommit att ske och inte på själva exkluderingen i sig. Ett exempel på RED är höjda bidrag.

Informanterna pratar inte mycket om fattigdom som anledning till exkludering, eller omfördelning som lösning till inkludering. De gånger fattigdom nämns i intervjuerna med mina informanter är vid frågan om boende, och boendesegregation. Med utgångspunkt i denna diskurs ska jag försöka förklara uppkomsten av hinder för introduktionen.

Det är viktigt att belysa boendets roll när det kommer till såväl omfördelning som fattigdom. Vid mina intervjuer var det framför allt vid uppdragandet av boendeproblematik som fattigdom togs upp som en anledning till social exkludering.

Det finns en stor skillnad mellan mottagandet i små och större kommuner. I de mindre kommuner jag besökte fanns ett begränsat mottagande och man tog emot runt 25 respektive 50 nyanlända om året. Detta skall ställas i kontrast till en större stad, exempelvis Malmö som skall ta emot 500 personer om året, men som i själva verket tar emot mycket mer. En informant påpekade problematiken kring "Eget boende" (EBO, individen ordnar eget boende) och "Anläggningsboende" (ABO). Boendeproblematiken som tas upp nedan bekräftas också i Rapport Integration (2002). I citatet nedan kan vi se exempel på hur boendefrågan kan te sig problematisk, framför allt om du saknar resurser att med egna pengar köpa dig ditt eget hushåll:

I värsta fall finns det ett antal bevis att man har köpt en madrass, under en adress någonstans som inte existerar. För att då, då blir man alltså då bokförd att man bor i Större stad... Under asyltiden. När man sen får uppehållstillstånd, då blir folkbokförd i den kommun du bor, det blir Större stad. Och var bor de flesta? Och var är det enda stället som nästan möjlighet att få en lägenhet om du inte kan köpa den dyrt? Jo, det är de redan utsatta stadsdelarna. Så det är en konstant påfyllning på de utsatta områdena, hela tiden, hela tiden, hela tiden som vår stad inte kan styra över alls. Och det kan man fråga också, vad gör man åt segregationen? Det är därför vissa politiker slåss hårt mot det här EBO. Det är inte för att man egentligen tycker att inte människor inte ska få välja själva, utan just därför att slår så fel –IP5

I Rapport Integration (2002) kan man läsa om denna problematik. I storstadsregionerna där den socioekonomiska och etniska boendesegregationen är som tydligast sker också en ständig ut- och inflyttning. Av de personer i de utsatta områdena som lyckas få ett jobb flyttar också många därifrån och in kommer nya, ofta flyktingar och nyanlända utan jobb (Ibid. 2002). Denna socioekonomiska selektiva omflyttning bidrar också till en ökad socioekonomisk boendesegregation. De utsatta stadsdelarna förlorar därmed i ekonomisk standard eftersom medianinkomsten bland dem som flyttar ur bostadsområdena är högre än de som flyttar in.

I Sverige har områden med en "etnisk särprägel" vuxit fram - främst i storstäderna (Rapport Integration, 2002). Det man kan fråga sig är huruvida denna befolkningsbosättning är ett resultat av fria val eller ett påtvingat alternativ. Forskare som exempelvis Molina (1997) anser att dessa "val" är starkt begränsade till det utbud av lägenheter som exempelvis en nyanländ har. Med andra ord, man tar det man får. Tesen förstärks då många av de bosatta redan under första året har önskemål om att flytta till andra stadsdelar (Rapport integration, 2002). De flesta informanterna berättar om den påfrestade bostadsmarknaden och de begränsade alternativen man har som nyanländ:

Bostadsmarknaden är mycket ansträngd och det är inte lätt att hitta bostad om man är ung och student, eller om man är gammal och pensionär, du har inte så mycket resurser, eller om man är nyanländ i det här landet, man har inte så mycket resurser så det blir svårt att hitta bostad. Och då man tar det bästa, ehm, möjliga som erbjuds...-IP1

De nyanländas bristande resurser tillsammans med den ansträngda bostadsmarknaden exemplifieras av informanten som anledningen till varför nyanlända väljer "det bästa möjliga som erbjuds". Jag tolkar det som att "ta det första bästa". En intressant vinkling på uttalandet är att om du är ung och student, så finns förmodligen alternativet att bo hos familj, släkt eller vänner. Är du gammal och pensionär finns det äldreboenden - om den gamle inte kan bo hos familj eller vänner. Frågan är var du kan bosätta dig som nyanländ och om det är rättvist att jämföra en nyanländs situation med studenters och pensionärers.

6.8 Omfördelning

Westin (2004) påpekar vikten av att ge eftersatta grupper möjligheten att påverka och förändra sin situation för att på så sätt förbättra den sociala sammanhållningen. Tillgång till

maktmedel och inflytande i samhället är nyckelfrågan till integration. Genom att omfördela tillgången till de strukturella och institutionella maktmedel som kontrolleras av samhällets privilegierade grupper, kan de ojämlika livsvillkoren och ojämlikheterna jämnas ut:

”Integration handlar [...] om tillgång till makt och inflytande på lika villkor. Personer med invandrabakgrund skall ha tillgång till maktmedel på likvärdiga villkor som majoritetssamhället. Detta innebär även [...] tillgång till institutionell makt (Kamali, 2006; 364).

Introduktionsersättningen har till uppgift att aktivera, inte passivisera och bidra till bidragsberoende, något som Junestav (2004) analyserar i diskussionen om aktivering kontra passivisering via försörjningsstöd. Skillnaden mellan introduktionsersättning och socialbidrag är emellertid, enligt nedan citerade informant, förvillande lika.

... alltså man pratar om att man ska se det som en lön. Och det är det så till vida att det är krav på motprestation, men den är ju förvillande lik socialbidrag. De är väldigt lika. Den största skillnaden är att socialbidraget söker du varje månad. Det här, introduktionsersättning är, är den beviljad, så löper den på tills andra förändringar inträder. –IP5

Uppbärandet av ersättning kräver motprestation, även om informanten menar att introduktionsersättningen i princip är samma sak som socialbidrag. Enligt RED är höjda bidrag en viktig del i förminskandet av de strukturella ojämlikheterna. Sett ur SID och MUD däremot ses bidrag till nyanlända som något negativt som skapar beroende.

7. Sammanfattning och diskussion

I denna uppsats har jag haft som syfte att undersöka hur de informanter som jag har intervjuat från ett antal kommuner, arbetar med nyanlända flyktingar samt om introduktionens insatser är integrerande. Jag har även ställt insatserna mot Levitas (1998) diskursmodeller MUD, SID och RED. Förutom diskursmodellerna för social inkludering/exkludering har jag även utgått från intervjuer med informanterna som arbetar med just dessa frågor. Jag förklarar dessutom begrepp som integration och jämför informanternas yttrande om såväl introduktion som integration i förhållande till exempelvis regeringens. Några av informanterna menade att integration handlade om mer än bara arbete, även om det finns en tydlig arbetslinje (Dahlstedt, 2009). Forskare som Westin (2004) har förespråkat omfördelning som nyckeln till integration, vilket kan förstås i relation till RED. Emellertid går många av de insatser som görs att koppla till MUD där man utgår från att de exkluderade är annorlunda, eller SID där arbete sägs vara inkluderande. Kamali (2006) menar att integrationen är misslyckad så länge den utgår från skillnader och kategorisering av ”vi” och ”dom”.

Teorin om social inkludering/exkludering har allt eftersom fått mer genomslagskraft i EU-sammanhang, vilket också påverkar Sverige. Emellertid har jag främst utgått från Ruth Levitas (1998) kritiska diskussion kring ämnet inkludering/exkludering. De olika synsätten MUD – individen saknar moral och värderingar och är därför exkluderade -, RED– fattigdom orsakar exkludering och omfördelning av resurser är lösningen på problemet - och SID – arbete innebär inkludering - ligger till grund för min analys där jag ställer introduktionens insatser mot dessa och undersöker dem utifrån varandra. I samband med introduktionen har SID och MUD varit de diskurser som kommit att dominera.

Rätten till arbete har allt mer kommit att likna arbetsplikt (Junestav, 2009). Workfare – plikten att arbeta – har ersatt welfare – rätten till välfärd. Skyldigheter och rättigheter har övergått mer och mer till att enbart likna skyldigheter. Arbetslinjen är tydlig, inte minst när det gäller introduktionen. För att bli integrerad behöver man arbete, vilket tydligt går att koppla till SID. Man kan fråga sig om det undergräver rätten att sakna arbete. Dock beskriver några av informanterna att det finns en hård arbetslinje som inte beskriver verkligheten av integration till fullo; integration i deras ögon är mycket mer än rätten till arbete, det innebär självförverkligande, delaktighet och inte minst att kunna arbeta med det du vill.

De nyanlända har med sig utbildningar och yrkeserfarenheter som många gånger inte tas till vara på. I gruppen nyanlända har de med tidigare utbildning enklast för sig vad gäller etableringen på arbetsmarknaden. Emellertid får de arbeten under vad de är kvalificerade till. Detta är problematiskt eftersom en annan grupp chanser att etablera sig på arbetsmarknaden minskar avsevärt. Nämligen gruppen av nyanlända som saknar utbildning.

Det finns även en uppfattning om att man genom motivation och påpekandet av ansvar kan få människor att göra sig mer anställningsbara (Dahlstedt, 2009). Vittnar detta om ett tankesätt där de nyanlända saknar dessa egenskaper?

IP5 berättade att insatserna generellt sätt var svåra att mäta. Det var därför svårt att säga om de insatser, i form av information bland annat, var effektiva, eller inte. Arbete är viktigt enligt de tre diskurserna RED, MUD och SID. Arbetet är viktigt, som en informant uttryckte sig, men det är inte allt. Ett arbete kanske är en början. Vad blir då nästa steg? Att ta till vara på de inneboende kunskaper som finns samt att såväl respektera som validera dessa kunskaper?

Mina informanter hade alla egna tolkningar av ordet integration även om de många gånger påminde om varandra. Sammanlänkningen mellan alla dessa yttranden låg i att integration var så mycket mer än att enbart ha ett arbete. Det handlade om att få förverkliga sig själv, att kunna leva som man behagar, att få bo där man vill. Samtidigt låg fokus på att introducera de nyanlända för arbetsmarknaden. Som jag har skrivit i denna uppsats så är det som nyanlända, och invandrare överhuvudtaget, ytterst svårt att få arbete inom sitt tidigare arbetsområde och vad gäller boendet så bosätter sig oftast nyanlända där de erbjuds, vilket ofta innebär särskilda områden. Frågan man kan ställa sig är om denna integration är möjlig så länge staten ser enbart arbete som integration. När man får arbete, då får man inte längre introduktionsersättningen. Anders Neergaard (2006) gav mer dimension på inkludering och exkludering när han lade till den hierarkiska över- och underordningen.

Under nationsmålen för integration går det läsa om de grundläggande demokratiska värderingar, som alla oavsett bakgrund skall vara delaktiga i och medansvariga för. Denna notering är intressant eftersom den har en underton av att man inte får tycka utanför de ”de grundläggande demokratiska” värderingarna. Det är en fascinerande tanke som förmodligen

berättar en hel del om en rädsla, eller osäkerhet för varandras olikheter. För visst har man alltid fått tänka fritt?

Som tidigare skrivit yttrade flera av informanterna att närliggande samhällsliv, företag och så vidare visade en ovilja att anställa nyanlända. Ett dilemma växer därmed fram där dels de nyanlända nekas inträde på arbetsmarknaden – vilket hade hjälpt dem att bli inkluderade – eftersom omgivande samhälle motsätter sig detta inträde – en spekulering kring detta är för att samhället utgår från att de nyanlända saknar kvalifikationer. Det går därför att fråga sig hur stor del – om det nu överhuvudtaget är möjligt att mäta – av exkluderingen som beror på samhällets ovilja att släppa in ”de andra”.

Flera av de forskare som jag har presenterat i analysdelen har förespråkat en resursomfördelning som lösning till integrationen (Westin, 2004; Kamali, 2006). Om arbete betydde frihet över livet så hade ingen kämpat för högre löner eller bättre arbetsvillkor. Många av de insatser som görs går att relatera till Levitas (1998) diskursmodeller SID och MUD. Målet för integration kanske inte enbart skall vara att inkludera, det måste kanske även fokusera på diskrepansen, och förminskandet av denna i den över- och underordning som finns?

Integrationen är misslyckad så länge det är ”de andra” som ska integreras (Kamali, 2006). Som jag har skrivit tidigare i uppsatsen så är det enklare för de nyanlända som sedan tidigare har utbildning på högskolenivå att få arbete i Sverige. Kanske något lättare även för de som har faktiska, konkreta kunskaper (Rapport Integration, 2002). Om de nu som enklast får arbete oftast får lågavlönade arbeten utanför den tidigare yrkeskunskapen, vad händer då med den grupp av de nyanlända som saknar tidigare utbildning? Om du inte kan vara flexibel och göra dig anställningsbar för marknaden, vad händer då? Även om jag har haft som intention att besvara om introduktionstidens insatser är integrerande så har jag upptäckt att detta är ett mycket stort område som behöver mycket forskning.

Källor

Aspers, Patrik (2007) *Etnografiska Metoder: Att förstå och förklara samtiden*. Stockholm: Liber AB

Bredström, Anna (2002) Maskulinitet och kamp om nationella arenor : reflektioner kring bilden av "invandrarkillar" i svenska media i de los Reyes, Paulina & Molina, Irene & Mulinari, Diana (red.) *Maktens (o)lika förklädnader – Kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige – En festskrift till Wuokko Knocke*. Stockholm: Atlas

Cajvert, Lilja (2003) Frågor och frågande i Bernler, Gunnar & Cajvert, Lilja (red.) *Psykosocialt arbete – Idéer och metoder*. Stockholm: Natur och kultur

Dahlstedt, Magnus (2009) *Aktiveringens politik : demokrati och medborgarskap för ett nytt millennium*. Malmö: Liber

De los Reyes, Paulina & Molina, Irene & Mulinari, Diana (2002) *Maktens (o)lika förklädnader – Kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige – En festskrift till Wuokko Knocke*. Stockholm: Atlas

De los Reyes, Paulina & Kamali, Masoud (2005) *Bortom vi och dom: teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer. *Serie: Statens offentliga utredningar*; 2005:41

Emilsson, Henrik (2008) *Introduktion och integration av nyanlända invandrare och flyktingar : utredningar, granskningar, resultat och bristområden*. Stockholm: Nationella temagruppen asyl & integration. *Serie: Asylmottagande i fokus*; 7

Junestav, Malin (2004) *Arbetslinjer i svensk socialpolitisk debatt och lagstiftning 1930-2001*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis

Kamali, Masoud (2006) *Den segregrande integrationen : om social sammanhållning och dess hinder : rapport / av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm: Fritze. Serie: Statens offentliga utredningar; 2006:73

Kadhim, Abdul (2000) *Svenskt kommunalt flyktingmottagande : politik och implementering*. Umeå: Univ.

Kuusela, Kirsti (2006) *Introduktion och integration : om arbete med flyktingar och invandrare i norska och svenska kommuner = Introduksjon og integrasjon : om arbeid med flyktinger og innvandrere i norske og svenske kommuner*. Vallset : Opplandske Bokforlag

Levin, Claes (2008) *Att undersöka "det sociala" – några ingångar* (red.) i Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (2008) *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur & kultur

Levitas, Ruth (1998) *The inclusive society? : social exclusion and New Labour*. Basingstoke : Macmillan

May, Tim (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Studentlitteratur: Lund

Molina, Irene (1997) *Stadens rasifiering : etnisk boendesegregation i folkhemmet = [Racialization of the city] : [ethnic residential segregation in the Swedish Folkhem]*. Uppsala: Univ.

Neergaard, Anders (2006) *På tröskeln till lönearbete : diskriminering, exkludering och underordning av personer med utländsk bakgrund : rapport / av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering*. Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. Stockholm: Fritze. Serie: Statens offentliga utredningar; 2006:60

Osman, Ali (2006) *Integrerade "praktiker" som arena för normalisering och disciplinering av utlandsfödda i Gunnarson, Ewa et al. (red.) Kors & tvärs : intersektionalitet och makt i storstadens arbetsliv*. Stockholm: Normal

Rauhut, Daniel (2007) *Vägen till Sverige : om integrationsarbete i Stockholm*. Stockholm : Forsknings- och utvecklingsenheten. *Serie: FoU-rapport / Forsknings- och utvecklingsenheten, Socialtjänstförvaltningen,*

Schierup, Carl-Ulrik (2003) Vart tog den sociala dimensionen vägen? Medborgarskap, multikulturalism och social exkludering i de los Reyes, Paulina & Molina, Irene & Mulinari, Diana (red.) *Maktens (o)lika förklädnader – Kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige – En festskrift till Wuokko Knocke*. Stockholm: Atlas

Westin, Charles (1999) *Mångfald, integration, rasism och andra ord : ett lexikon över begrepp inom IMER - Internationell migration och etniska relationer*. Stockholm: Socialstyrelsen. *Serie: SoS-rapport; 1999:6*

Westin, Charles (2004) *Mångfald, nationell identitet och samhörighet i Kategorisering och integration : om föreställda identiteter i politik, forskning, media och vardag : rapport från Integrationspolitiska maktutredningen i Borevi, Karin & Strömblad, Per (red.) Kategorisering och integration : om föreställda identiteter i politik, forskning, media och vardag : rapport från Integrationspolitiska maktutredningen* Stockholm: Fritzes offentliga publikationer. *Serie: Statens offentliga utredningar; 2004:48*

Widerberg, Karin (2002) *Kvalitativ forskning - i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

Elektronisk

Integrationsverket (2006) *"Den aktive deltagaren" - intervjuundersökning kring introduktionen av nyanlända invandrare (Elektronisk)* Norrköping: Integrationsverket <http://www.mkc.botkyrka.se/biblioteket/Publikationer/2006-03_web.pdf> (2009-05-23)

Länsstyrelsen (2009) "Integration" (Elektronisk), Länsstyrelsens officiella hemsida <http://www.lansstyrelsen.se/lst/sv/amnen/Integration/index.htm> (2009-05-18)

Nationalencycledin (2009) Sökord: Integration (Elektronisk), Nationalencycledins officiella hemsida <http://www.ne.se/integration/1131812> (2009-05-23)

Rapport integration (2002) *På rätt väg? - Slutrapport för den nationella storstadssatsningen*
(Elektronisk) Norrköping: Integrationsverket

< <http://www.mkc.botkyrka.se/biblioteket/Publikationer/ri2002/de13.pdf>> (2009-05-15)

Regeringens proposition 1997/98: 165 *Utveckling och rättvisa : en politik för storstaden på 2000-talet*. Stockholm: Näringsdepartementet

Serie: Regeringens proposition , 1997/98:165

< <http://www.regeringen.se/content/1/c4/22/47/27f89f15.pdf>> (2009-05-15)

Regeringens skrivelse 2001/02: 129 *Integrationspolitik för 2000-talet*. Stockholm

<http://www.regeringen.se/content/1/c4/20/90/871fe829.pdf> (2009-05-19)

Vetenskapsrådet (1999) *Etikregler för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*

(Elektronisk) < <http://www.stingerfonden.org/documents/hsetikregler.pdf>> (2009-05-19)

Zaremba, Maciej (2009) *I väntan på Sverige – Svensk? Var god dröj!* (Elektronisk)

< <http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/svensk-var-god-droj-1.810524>> (2009-05-10)

Intervjuguide

-Berätta om ditt arbete... - Vilken bakgrund har du? Hur hamnar man i ditt jobb?

-Vad menas med integration? Vad säger länsstyrelsen och statliga regler kring integration? Har kommunen någon integrationspolicy? Skiljer eller liknar andra kommuner i länet? Vad är integration för dig?

-När är man integrerad? Tycker du? Tycker kommun/länsstyrelse/kommun/stat? Vad är målet med integration?

-Vad finns det för olika insatser som görs för nyanlända flyktingar? Vad gör stat/kommun/intervjuperson? Hur kan samarbete se ut i en kommun? Vilka organisationer/verksamheter arbetar ihop?

-Vad menas med segregation? Vad säger länsstyrelsen/kommunen om segregationen? Vad leder till segregation? Hur arbetar kommuner/stat/intervjuperson mot det?

-Vad betyder segregation för dig? Vad tror du leder till segregation? Vad tycker du är det bästa sättet att motarbeta segregation?

-Finns det insatser för nyanlända flyktingar som är bra/dåliga?

-Är introduktionstidens tid tillräcklig? Räcker resurser till? Vad händer efter introduktionstiden?

-Myndigheters insatser/bemötande, vilken betydelse har dessa för integration?

-Hur kommer klienterna i kontakt med olika myndigheter?

-Har man uppföljningsarbete över hur integrationsarbetet fungerar?

-Vilka delar av introduktionen tycker du är bra eller dåliga?

Axel Halje
Bilaga 1

-Är arbete integration? Är det en hård arbetslinje? Tar man till vara på utländska jobb/utbildningar?

-Inkluderas "etniska svenskar" i integrationsarbetet?

-Fungerar integrationen

Axel Halje
Bilaga 1

Axel Halje
Bilaga 2

Bilaga 2

Informationsguide

Hejsan,

Mitt namn är Axel Halje och jag går nästsista terminen på socionomprogrammet i Helsingborg. För tillfället skriver jag C-uppsats som handlar om introduktion för nyanlända invandrare och om integration samt segregation. Det hade varit jätteintressant att få träffas för en intervju och se hur du ser på dessa begrepp och hur ni arbetar i din kommun. I uppsatsen är du garanterad anonymitet och du deltar frivillig så länge du vill. Med din tillåtelse skulle jag vilja spela in intervjun – vill dock påpeka att enbart jag kommer att lyssna på intervjun. Materialet kommer inte att användas till någonting annat än min C-uppsats.

Vid fler frågor eller intresse, vänligen kontakta Axel Halje [e-postadress], [telefon]

Bästa hälsningar

Axel